

Պիտի տեսնես լաւ թէ ինչո՞ւ գատուած են Այս չարերէն, և թէ ինչո՞ւ նուազ ցափոտ Պատժէ զիրենք արդարութիւնն Աստուծոյ» : « Արիիդ ²⁴, որ բիւծն ամէն աչքէ կը պարզես, Այնպէս զիս գոճ կ'ընես երբ ինձ կը լուծես, Որ գիտնալու չափ կ'ախորժիմ երկբայիլ : Փշրիկ մը դեռ ետեւ դարձոր, ըսի ես, Հոն ուր ըսիր ²⁵ թէ կ'անարգէ զարութիւնն Աստուծոյ՝ վաշխը, և հանգոյցը քակէ » : « Իմաստից սէրն ²⁶, ըսաւ, յայտնի կը ցուցնէ Հասկըցողին զայն, ոչ լոկ մէկ մասին մէջ, Թէ բնութիւնն ինչպէս իր ընթացքը կ'առնէ Աստուծային մղտքէն և իր արուեստէն : Եւ եթէ լաւ Իննարանութեանը ²⁷ նայիս, Պիտի գըտնես, առանց շատ թուղթ դարձնելու »

24. Ով արեւակ, լոյս իմաստութեան, որ աւելն Իմագնեալ մտքերը կը լուսաւորես, այնպէս կը զոհացընես զիս՝ երբ իմ տարակոյտները կը լուծես : որ գիտնալու չափ կը սիրեմ տարակուսել, որպէս զի լսեմ քու իմաստուն պատախաճանքը :

25. Հմտ. ա. 50 :

26. Իմաստասիրութիւնը՝ շատ տեղեր կը սորվցընէ թէ ինչպէս բնութիւնը յառաջ կուգայ աստուծային մտքէն և իւր արուեստէն : Ըստ Պղատոնականաց, արուեստը նախ Աստուծոյ մտաց մէջ է, յետոյ բնութեան, և ապա մարդուն մտաց մէջ :

27. Արեւտասելիս :

28. Արուեստը դուստր է բնութեան, բնութիւնը դուստր է Աստուծոյ : ապա ուրեմն նմանութեամբ արուեստը թռան կրնայ ըսուիլ Աստուծոյ :

29. Բնութեանն և արուեստէն. Ծրնկըց զրբի խօսքերն առնք են. « Եւ սոս տէր Աստուծո զմարդն զոր արար, և եղ զնա ի դրախտին փափկութեան զարծել զնա և պահէ... քրտամբք երեսաց քոց կերիցես զհաց քո » :

30. Վաշխառուն Աստուծոյ գծածէն տարբեր ճամբայ կը բռնէ : Չընդունիր իր ուսելիքը և չի բազմացընէր իր հարստութիւնը՝ երկրագործութեամբ ճարտարութեամբ և կամ վաճառականութեամբ, այլ դրամով և ուրիշներու քրտմանքով :

31. Կեցած էին Անաստաս պապին դամաւնին քով. տես ա. 6 :

32. Ձկանց համատեղութիւնը. — Սայր, մեծ Արլը. — Արգեստես, հոգ հիւսիսային արեւմտեան, և նաեւ այն կողմը՝ ուրկէն կը փչէ. — Այս խօսքերով բոլոր կ'ուզէ որ արշաւոյսը կը սկսի : Տանդէ տառը ժամ անտառին մէջ անցուց. Իմնչադին դժուրը մատու. կէս զիշերուն՝ աղահներուն պարուսնանի : Պղատոնի քաղաքը կը մանէ՝ արեւազալին : Եւ ահա առաջին օրը լմնցած է :

Որ բընութեան կը հետեւի ձեր արուեստն Որչափ կըրնայ, աշխրան ինչպէս վարպետին. Որով գոգ թռան ²⁸ է Աստուծոյ ձեր արուեստն Այս երկուքէն ²⁹, եթէ դուն լաւ կը յիշես Ծրնկըց զրբին առջի զուխներն, հարկ է որ Մարդիկ իրենց կեանքն առնելով՝ զարգանան : Եւ զի ուրիշ ճամբայ կ'բռնէ վաշխառուն ³⁰, կ'արհամարհէ բնութիւնն յինքեան և յաստուծոյն,

Իր յոյսն ուրիշ բանի վրայ դընելով : Այլ ³¹ հետեւէ ինծի, քալել կ'ախորժիմ, Ձի կը կայտուն հորիզոնին վրայ Ձգուեմք ³², Եւ Սայր մօտ Արգեստեսի կը դառուի. Եւ սակից շատ հեռուն ժայռէն պիտ' իջնենք :

115

Հ. Ա. ՂԱԶԻԿԵԱՆ

Շարայարեղի

ՓԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՒ ՓԻՏՈՒՆ

Քաղաքակրթութիւն և գիտութիւն եթէ իրարու հետ զոյգ ընթանան, այն ատեն մարդկային նիւթական կեանքն կը վայլէ բարութիւն և երջանկութիւն : Եւ դարուս յառաջարկական պատմութեան վրայ հայեացք մը կը բաւէ, տեսնելու համար՝ թէ մարդուս կեանքն որչափ օրբօտօրէ հանգստութեան սահմանին մէջ մտնէ և եւ յիւրաքի, այժմ գիտութիւնը ամէն բանի մէջ կը մտնէ, ամէն տեղ ինքզինքը կը ցուցնէ : Միթէ՞ գիտութեանց և գիւտերու արդիւնք չէ՞ն շուրջակայաց ցամաքներու վրայ սուրալը, հեռախօսով մեր խօսքերը քաղքէ քաղք լսելի ընելը, էլեկտրականութեան արդիւնք՝ հեռագրով է որ աշխարհէ աշխարհ վայրկեանի մը մէջ հաղորդակցութեան կը մտնենք : Եւ գնեսալով՝ քանի մը օրուան միջոցին մէջ ովկիանոսներ կը կտրենք, երկրագունդին շրջանը կ'ընենք : Մեր պապերը երջանիկ կը համարէին զիրենք, եթէ գիշերները կարեւնային առատ ձէլ ունենալ կամ ճարպամտով լուսաւորել ընտանեկան յարկը. մինչդեռ հիմակ, տեսակ տեսակ փառասոր լոյս

սերով կը լուսաւորուին մեր սննեակները ,
զահլիճները , նոյն իսկ փողոցները , հրապա-
րակները : Շէնքեր , աշտարակներ , կամուրջ-
ներ , Սուէներ , Մոն—Սէնիներ , Սէն—Կո-
թարներ ամէն ալ չափադատութեան և ուս-
ման կնիքները ունին իրենց շնմբուն վրան .
մէկ խօսքով մարդկային կեանքը շատ և շատ
բարեփոխուեցաւ գիտութեան և գիւտերու
շնորհիւ :

Գաղղիայէն Անգղիա անցուարձը դիւ-
րաւ կ'ըլլայ . 1, շոգեհաւով . 2, ելեկ-
տրանաւով . 3, բնդովեայ նաւով . 4, ծո-
վային հնձեյանաւով . 5, բնդովեայ գետ-
նուղիով . 6, օդապարիկով . 7, թռչող զոր-
ծիրով : Նոյն իսկ մտածուած է հաստատել
կամարլններ՝ անոնց վրայէն քայլընէլ շոգե-
կառք , կամ ելեքտրական երկաթուղի , կամ
պարաններով օդային կառք :

Երկու ափունքէն նշաններով խօսելու գրու-
թեան յաջորդեց արեւագրութիւնը , յետոյ
հեռագիրը , հեռագրին մրցակից հանդիսա-
ցաւ հեռախօսը : Այնքէլ հեռագիրը երկուքն
ալ գերազանցել կը ջանայ՝ բայց անթել հե-
ռախօսը թերեւս յաղթանակէ :

Գիտութիւնը և գիւտերը կը դիւրացընեն
ձեռագործ աշխատութիւնը , վաճառականու-
թեանց յարաբերութիւնը և օրըստօրէ անմը-
շակելի երկիրները արգաւանդ կը դարձընեն :

Նորանոր բնութիւններ , նորանոր դիտա-
դութիւններ և փորձեր , մարդկանց խել պիւ-
տի տան բնութեան ծոցէն այն թաղուն
գաղախիւքները , զօրութիւնները՝ որոնք բնու-
թեան չաստիչը դրած է անշ՝ յօգուտ մարդ-
կութեանս : Զանոնք ձեռք բերելու համար՝
հարկ է որ իմացականութեամբ օժտուած
գերբնականին պատկերը՝ ջանայ շահաբեր
ընել իւր ընդունած տաղանդը՝ զրադի դիւ-
տութեան , գտնայ գիւտեր :

Ամէն քրիստոնեայ ազգ՝ ունին իրեն մեծ
կամ փոքր գիւտեր յղացող հանձնարները .
որովհետեւ յառաջադիմական գիտութիւնը և
քրիստոնէութիւնը՝ քոյր և եղբայր են՝ միա-
սին կ'ընթանան և ընդհանրապէս մեծ բա-
րեպաշտ անձինք կ'ըլլան նաեւ մեծ գիւ-
տուններ :

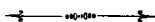
Գիւտերու շնորհիւ մեր կեանքը յերաւի

երկնցած է՝ թէպէտեւ մեր կենաց տարինե-
րը՝ մեր նախնեաց կեանքի տարիներէն ա-
ւելի չեն : Սակայն կենաց երկարութիւնը
տարիներէն չի կախուի , այլ քիչ ժամանակի
մէջ շատ դործ տեսնելէն : Մեր մեքենաները ,
գիւտերը , երկրագործութեան , բժշկութեան ,
վիրաբուժութեան , ձորտարարունետից յա-
ռաջադիմութիւնքը , և այլն , ապացոյցներ են
մեր բաժնին :

Շատ երկայն կ'ըլլար եթէ Եւրոպական
ազգաց , և նոր աշխարհի բնակչաց այս դա-
րուս մէջ ունեցած մտաւորական զարգաց-
մանց և գիւտերուն մանրակրկիտ ծանօթու-
թիւնքը ներկայացընէինք աստ : Գոհ կ'ըլ-
լանք միայն համաօտարե խօսել մարդկային
ընկերութեան՝ երկրիս , ծովու , օդոյ և բնու-
թեան ուրիշ իրաց մասին տարած յաղթա-
նակաց վրայ , և անոնց պատմութիւնը ընել
վերջը , քանի մը խօսք ալ ըսել , այս յետին
տարիներուս մէջ գտնուած նորանոր գիւտե-
րու մասին :

Շարաշարելի

Հ. Ն. ՏԻՐԱՅՈՒՆԱՆ

Ն Ի Ր Ո Վ Ա Պ Ա Ն Մ Ա Մ Ո Ւ Ն

REVUE DE PARIS (1/10. 99). — Խոսալացի
ազգին վրայ տեղեկութիւնք , յօդուած Գ.
Gastinelի . Յօդուածագիրս կը սիրէ իտալա-
կան ժողովուրդը , և անոր վրայ բազմաթիւ
բնական առաքինութիւններ կը գտնէ . Հա-
զար երկու հարիւր ֆրանք կը դարձնով պաշ-
տօնավարաց , պանդկապետաց , վարսափի-
րայից , խանութպանաց մէջ կը գտնուին ի-
մասոտակներ , քաղաքագէտներ , հասարա-
կաց գործոց անձինք : « Իւրաքանչիւր ոք
պարզմտութեամբ և անջան կերպով ինքնի-
րեն համար գաղափարներու և զգացմանց
տեսարան մը կը յօրինէ . ամէն ոք կը հնա-
ւէ իրեն կեանքը և անոր հասարակաց կը
պարզէ , զոհ է իրեն մտաց մէջ ծնած գա-
ղափարներով , զգայուն է թէ՛ ամէն բնական
բարեաց և թէ՛ ամէն չարեաց , օրհնելով Սի-
կիլիոյ ընտիր գէնին , Նէապոլոյ ստանառե-